

Waardevol Tiel

Werkgroep voor cultuurhistorie
en leefomgeving

UITGAVE MAART 2026 NO. 3

WAARDEVOL TIEL

voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081

t.n.v.

“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leefomg.
te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

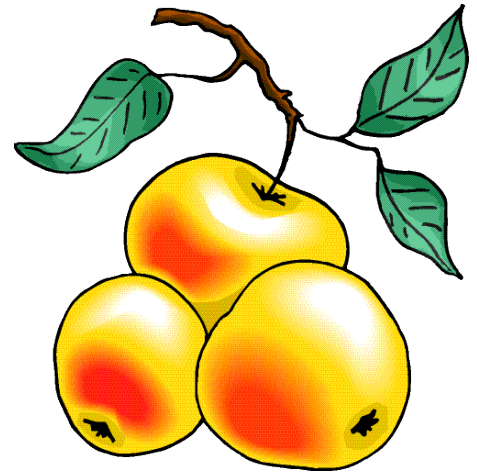
Redactie: Ton Schiltmans

STREPEN IN DE WEG

Wat zijn dat voor vreemde strepen in het wegdek van de Koornmarkt en de Westluidensestraat, daar juist op hoek van de Damstraat?

Dat heeft alles te maken met ideeën van planologen

en stedenbouwkundigen die op de toekomst voorbereide plannen ten uitvoer laten brengen, terwijl die toekomst een andere dan de verwachte richting op blijkt te gaan. Dat laat zich bijvoorbeeld zien in hele stadsgrachten die ten behoeve

van het toenemend autoverkeer werden gedempt, maar tegenwoordig in enkele plaatsen weer worden opgegraven om de leefbaarheid en historische waarden van de binnensteden te verbeteren en het autoverkeer juist te vermin-

deren.

In de Tielse binnenstad heeft zich ook iets dergelijks afgespeeld. Daar vonden de stedenbouwkundigen, in de tijd direct na de oorlog, dat de in puin geschoten historische binnenstad af moest van die smalle middeleeuwse straatjes en ruimte moest bieden aan het autoverkeer. Aartoe werden in de Waterstraat en op de Groenmarkt, waar hele straatwanden onherstelbaar verwoest waren, de rooilijnen naar achteren verplaatst. Tevens werd besloten om de historische straatwand van de Koornmarkt nabij het Jodenstraatje niet te herstellen, maar hier een doorbraak naar de Groenmarkt te maken, genaamd de Damstraat, wat inderdaad een verademing was voor het gemotoriseerd stadsverkeer, maar wel het onaangetaste stratenplan van de binnenstad, dat dateerde uit de vroege middeleeuwen, geweld aandeed.

Maar het kan verkeren: inmiddels is ook in Tiel het besef doorgedrongen dat al dat verkeer in het stadscentrum meer dan teveel is geworden. Winkelstraten, gevuld met publiek, zijn eerder gebaat met het promenadeconcept. Autoverkeer zou dus ontmoedigd moeten worden. Maar op welke manier, daar was het gemeentebestuur en de raad nog niet helemaal uit. Toch was er een voor de hand liggend idee, aangereikt door Peter van der Lugt, die als raadscommissielid actief is in de plaatselijke politiek en tegenwoordig ook actief lid van Waarde vol Tiel. Hij stelde middels een artikel in de Nieuwe Kroniek, het aprilnummer van 2024, voor om de Damstraat af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer. Dit zou tevens de kans bieden om van de straat een plantsoentje te maken, met aan de Koornmarkt een haag, die de oorspronkelijke historische straatwand zou symboliseren, maar nog wel een opening bood voor fietsers en wandelaars.

Helaas haalde dit op zichzelf mooie plan de eindstreep niet. Waarom niet is wat onduidelijk: er was weliswaar bezwaar van winkeliers, die bang waren dat de loop naar hun winkel verstoord zou worden. En misschien zagen verkeersdeskundigen problemen bij de verkeerscirculatie. Maar uiteindelijk besloot het gemeentebestuur tot een afsluiting voor autoverkeer van het gehele binnenstadse winkelgebied. Een teleurstelling voor Peter, die juist twee vliegen in één klap had beoogd: het tegengaan van autoverkeer en het herstel van de enige verandering in het middeleeuwse stratenplan van Tiel binnen de grachten.

Maar dat laatste liet hem nog niet helemaal los. Bij een van onze vergaderingen stelde hij de mogelijkheid voor om de loop van de oorspronkelijke straat dan maar aan te geven met een afwijkende kleur straatstenen. Daar is Waardevol Tiel mee aan de slag gegaan bij het regulier overleg met ambtenaren en wethouder, die daar dus voor open stonden. Vandaar die strepen in het wegdek, die de oeroude weg aangeven zoals die was tot het eind van de oorlog, met de Koornmarkt die ononderbroken doorliep tot aan het Jodenstraatje. Een paneeltje met uitleg daarvan moet ter plaatse nog worden aangebracht.

6000 jaar Tiel Experience

Bent u er ook geweest, in de Sint Maartenskerk, bij de lichtshow van zesduizend jaar Tiel?

Dat was mooi, niet waar, dat spel van licht- en geluidseffecten? En hoe pasten die projecties zo fantastisch goed in de gotische hoogte van de kerk. Dat de lichtshow prachtig was, daar waren alle bezoekers het wel over eens. Maar overschaduwden die magistrale projecties niet een beetje het verhaal wat zij feitelijk moesten ondersteunen en accentueren? Want ja, het was immers vooral de bedoeling om de historie van Tiel, als een gebied dat al zesduizend jaar bewoond is, in beeld te brengen? Maar dat verhaal werd toch wat zwak gebracht. Dat begon al met een introductie door een spreker

die vertelde over de oeroude archeologische vondsten, die daarbij ook getoond werden. Maar spreker en vondsten waren voor het merendeel van de bezoekers in de afgeladen kerk onzichtbaar door het lage standpunt van de spreker. Toch staat er nog altijd de prachtige preekstoel in de kerk, waarvan helaas geen gebruik werd gemaakt. Waarom niet? Uit een soort gêne misschien?

De zesduizend jaar begon met een verkoold appeltje en daarnaast een kraal die via een handelsroute van duizenden kilometers op Medel terecht was gekomen. Zeer interessante voorwerpen, zeker wel, maar die waarschijnlijk te klein waren om als lichtbeeld goed geprojecteerd te kunnen worden. Toch bezit het museum een heel mooie impressie van hoe de op een grafheuvel gebouwde Medelse zonnekalender er in het landschap uitgezien zou kunnen hebben. Maar juist die projectie werd niet gebruikt; het bleef bij een hertengewei op een staak.

Vervolgens werd er vierduizend jaar overgeslagen en kwamen we minimaal bij de Bataven terecht, waarvan toch een compleet dorp in Passewaay is opgegraven, en zagen we van de Romeinen helemaal niets. Want waren de Romeinen, die ook hun sporen op Medel achterlieten, er niet eerder dan de Bataven? Die kregen immers toestemming van de Romeinen om zich op het eiland tussen de rivieren te vestigen tegen dienstplicht in het Romeinse leger? Maar vóór de Romeinen liepen er toch ook mensen rond in deze gebieden: Kelten, Germanen, of wat voor volk dan ook. Bovendien ontsproot er, als aftakking van de Rijn, een voor de toekomstige handelsstad Tiel cruciale rivier, die wij tegenwoordig de Linge noemen. En

daarna baande een voor Tiel al even belangrijke rivier zich door de Betuwe, die van de Romeinen een naam kreeg en nu Waal heet. Die kennis had de leemte van vierduizend jaar toch wat relevante invulling kunnen geven. En klopte de chronologie in het verhaal wel helemaal? Waren er niet eerst de projecties van allerlei soorten hardfruit en daarna de Kogge van de Hanze? De Vikings, waar kwamen die in beeld? En waarom de Hanze, waar Tiel een figurantenrol in speelde, en niet de werkelijke Tielse Gouden Eeuw rond het jaar duizend? Was Daalderop echt een van de belangrijkste metaalbedrijven van Nederland, of was het eerder dat de Tielse tinfabricage, door een vijftal fabrieken, de belangrijkste van Nederland was?

De conclusie is dat het idee van 6000 jaar Tiel Experience in onze Sint Maarten prachtig is en applaus verdient, maar hier en daar toch nog wat verbeterd zou moeten worden met een goed in elkaar passend en completer historisch overzicht. De bitterballen na afloop waren overigens heerlijk.

Komende vergadering donderdag 19 maart

Aanvang 19.30 uur

Plaats: Kerkstraat 32

Vergaderingen 2026

donderdag 16 april

donderdag 21 mei

donderdag 18 juni

donderdag 23 juli

donderdag 17 september

donderdag 15 oktober

donderdag 19 november

donderdag 17 december

Agenda voor Waardevol Tiel 19 maart 2026

Opening

Notulen

Mededelingen en stukken.

Vaststellen extra agendapunten.

Afspraken en actiepunten.

Wat verder ter tafel komt.

Rondvraag.

Sluiting.